

راهنمای جامع دیرآرتری

امیرحسین عزیزی / ۳۶۵۱-گ

فصل ۱: مفاهیم پایه ای دیزآرتری

تعریف دیزآرتری

دیزآرتری یک اختلال نوروموسکولار گفتاری است که ناشی از آسیب یا بیماری در سیستم عصبی مرکزی یا محیطی می باشد و باعث ضعف، اسپاسم، بی ثباتی یا کنترل ضعیف عضلات گفتاری می شود. به عبارت ساده تر، دیزآرتری یعنی مشکل در کنترل عضلاتی که برای تولید صدا، بیان و گفتار استفاده می شوند، که نتیجه آن گفتار نامفهوم، نامنظم یا ضعیف است.

علل و انواع دیزآرتری

دیزآرتری می تواند به دلایل مختلفی ایجاد شود که شامل آسیب های مغزی، سکته های مغزی، بیماری های عصبی مانند پارکینسون، اسکروز جانبی آمیوتروفیک (ALS)، فلج مغزی، تروماهای سر و برخی بیماری های متابولیک است.

انواع دیزآرتری بر اساس محل آسیب عصبی و ویژگی های گفتاری تقسیم بندی می شوند، از جمله:

• دیزآرتری اسپاستیک (ناشی از آسیب در مسیرهای عصبی فوقانی)

• دیزآرتری فلوئید (ناشی از آسیب در مسیرهای عصبی تحتانی)

• دیزآرتری آتاکسیک (ناشی از آسیب در مخچه)

• دیزآرتری هیپوکینتتیک (معمولاً در بیماری پارکینسون)

• دیزآرتری هیپرتونیک

• دیزآرتری مخلوط (ترکیبی از انواع مختلف)

تأثیرات دیزآرتری بر گفتار و بلع

دیزآرتری می تواند بر تمامی اجزای گفتار شامل تنفس، صدا، آرتیکولاسیون، لحن و ریتم تأثیر بگذارد. همچنین ممکن است باعث مشکلات بلع (دیسفاژی) شود که خطر خفگی و سوء تغذیه را افزایش می دهد. مشکلات گفتاری معمول شامل:

• کندی یا سرعت غیرطبیعی گفتار

• تلفظ نامفهوم

• صدای ضعیف یا خشن

• مشکلات کنترل تنفس برای گفتار

• تکرار یا توقف های غیرارادی در گفتار

مروری بر سیستم عصبی و عضلانی مرتبط با گفتار

گفتار انسان نیازمند هماهنگی دقیق سیستم عصبی و عضلات است. سیستم عصبی مرکزی (مغز و نخاع) پیام های حرکتی را به عضلات گفتار منتقل می کند. این عضلات شامل:

• عضلات زبان

• عضلات لب ها

. عضلات فک

. عضلات حلق و حنجره

. عضلات قفسه سینه و دیافراگم (برای کنترل تنفس)

هر گونه آسیب در این مسیرهای عصبی یا عضلات می تواند منجر به دیزارتری شود. همچنین بخش هایی از مغز مثل قشر حرکتی، مخچه و ساقه مغز نقش کلیدی در تولید گفتار صحیح دارند.

فصل ۲: تاریخچه گیری جامع در دیز آرتری

اطلاعات و ماکروانیک

در اولین مرحله از تاریخچه گیری، اطلاعات پایه ای بیمار ثبت می شود که شامل نام، سن، جنسیت، محل زندگی و سطح تحصیلات می باشد. این اطلاعات به شناخت بهتر شرایط بیمار و زمینه های اجتماعی او کمک می کند و در تحلیل درمان نقش دارد.

تاریخچه بیماری و علائم اولیه

در این بخش باید سوال شود که اولین نشانه های دیز آرتری کی و چگونه بروز کرده اند. از بیمار یا خانواده باید پرسید که علائم اولیه چه بوده اند؛ مثلاً آیا گفتار ناگهانی تغییر کرده یا به تدریج بدتر شده است؟ آیا علائم دیگری مثل مشکلات بلع، ضعف عضلانی یا تغییر در صدا مشاهده شده است؟

سابقه پزشکی و عصبی

ثبت کامل سوابق پزشکی بیمار بسیار مهم است. باید درباره بیماری های مزمن، جراحی ها، سکته های قبلی، آسیب های سر یا بیماری های عصبی پرسیده شود. همچنین مصرف داروها و وجود مشکلات روانی یا روان تنی باید بررسی گردد.

عوامل خطر محیطی و زیستی

بررسی عوامل محیطی مثل تماس با سموم، شرایط کاری، عفونت‌های قبلی یا سوءتغذیه،
و عوامل زیستی مانند سابقه خانوادگی بیماری‌های عصبی یا اختلالات گفتاری اهمیت
دارد. این عوامل می‌توانند به تشخیص علت دیزآرتری کمک کنند.

چک لیست سوالات کلیدی برای مصاحبه با بیمار و خانواده

- چه زمانی اولین علائم گفتاری یا بلعی ظاهر شدند؟
- آیا علائم به صورت ناگهانی یا تدریجی شروع شدند؟
- آیا مشکلات گفتاری همراه با ضعف یا لرزش عضلات دیگر بدن است؟
- آیا سابقه بیماری‌های عصبی یا مشکلات مشابه در خانواده وجود دارد؟
- آیا بیمار داروهای خاصی مصرف می‌کند که ممکن است بر گفتار تاثیر بگذارد؟
- آیا مشکلات بلع یا خوردن غذا همراه با گفتار بیمار وجود دارد؟
- چگونه این اختلال بر زندگی روزمره و ارتباطات بیمار تاثیر گذاشته است؟
- آیا تغییرات دیگری در صدا یا تنفس مشاهده شده است؟

این سوالات کمک می‌کنند تا یک تصویر جامع از وضعیت بیمار شکل بگیرد و برنامه درمانی
بهینه طراحی شود.

فصل ۳: ارزیابی دیزآرتری

آزمون‌های رسمی و استاندارد

ارزیابی دیزآرتری معمولاً با استفاده از آزمون‌های استاندارد صورت می‌گیرد تا شدت و نوع اختلال مشخص شود. برخی آزمون‌های رایج عبارت‌اند از:

- **Frenchay Dysarthria Assessment (FDA-2):** این آزمون مهارت‌های مختلف گفتاری مانند تنفس، صدا، آرتیکولاسیون و ریتم گفتار را ارزیابی می‌کند.
- **Assessment of Intelligibility of Dysarthric Speech (AIDS):** سنجش میزان قابل فهم بودن گفتار بیمار استفاده می‌شود.
- **Speech Intelligibility Test:** بررسی درک گفتار بیمار در موقعیت‌های مختلف. این آزمون‌ها به تشخیص دقیق‌تر و برنامه‌ریزی درمانی کمک می‌کنند.

ارزیابی عملکرد عضلات گفتاری

بررسی عملکرد عضلاتی که در گفتار نقش دارند شامل ارزیابی قدرت، سرعت، دقت و هماهنگی عضلات زبان، لب‌ها، فک، حنجره و تنفس است. این ارزیابی معمولاً با مشاهده مستقیم، انجام حرکات خاص و گاهی استفاده از دستگاه‌های اندازه‌گیری انجام می‌شود. مشکلاتی مانند ضعف عضلانی، سفتی یا ناپایداری عضلات در این مرحله شناسایی می‌شوند.